

Grøn grobund

Udfordring: Med Aftale om et Grønt Danmark bliver ca. 15 pct. af landbrugsarealet omlagt frem mod 2045. Det betyder, at det økologisk dyrkede areal skal fordobles, og at markregulering øges. Det kan potentielt sænke produktionen af visse afgrøder. Dertil indføres et nationalt sprøjteforbud på de sårbare grundvandsdannede områder, hvorfor en række kemiske aktivstoffer udfases inden for en kort årrække. Samlet set betyder det en væsentlig nedgang i det samlede produktionsomfang og produktivitet per hektar dyrket jord.

Anbefaling: Investér målrettet i nye dyrkningsmetoder og gør brug af ny, effektiv teknologi. Det kan skabe produktivitetsfremgang og styrke jordbrugets evne til at levere bæredygtige råvarer til både fødevareproduktion og biosolutions – også når arealomlægningen gennemføres.

Eksempler på planteforædling og biosolutions

- *Nye genomteknikker (NGT)*
- *Biostimulanter*
- *Biologisk plantebeskyttelse*

Bud på konkrete tiltag

- *Beskyttelse af det produktive og værdiskabende jordbrug*
- *Udbredelse af regenerativt jordbrug*
- *Biologisk planteværn*
- *Præcisionslandbrug*

Løsning: For at begrænse reduktion i produktionen og sikre de bedste forudsætninger for fremtidig vækst i jordbruget skal det prioriteres, at dyrkningsegnede arealer ikke udtages, mens arealer med størst natur-, klima-, drikkevands- og miljøpotentiale udtages først. Derfor er der brug for særlig opmærksomhed på bedre rammevilkår for højværdiafgrøder. Det indebærer udrulning af nye og eksisterende teknologier og datadrevne produktionsmetoder i jordbruget, der både understøtter målsætningerne i aftalen og delvist mindsker et forventet produktionstab. Den styrkede anvendelse af data og teknologi kan reducere markens miljø- og klimaftryk, der ikke bare forbedrer jordens frugtbarhed og kulstofopbygning, men bidrager til øget udbytte og flerårige afgrøder.

Bæredygtig husdyrproduktion

Udfordring: Husdyrproduktion er i dag det mest værdiskabende i dansk landbrug og står for en eksportværdi på ca. 72 mia. kr., hvilket svarer til en tredjedel af fødevaresektorens eksport. Aftalen om et Grønt Danmark medfører markant skærpede rammevilkår for den animalske produktion, bl.a. øget regulering af næringsstofudledning, CO2-afgift på husdyrproduktion og skærpede krav til dyrevelfærd.

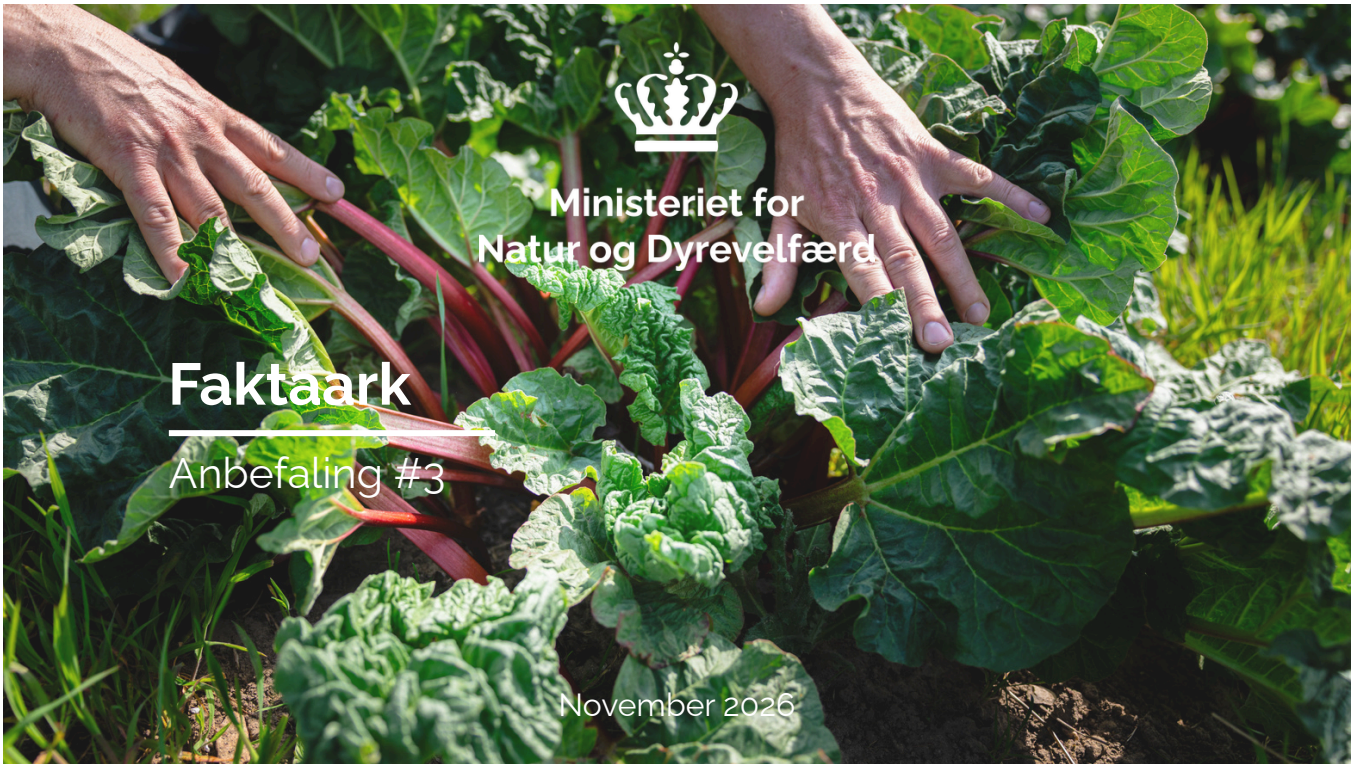
Anbefaling: Investér hurtigt i nye stalde, herunder i håndtering af husdyrgødning, klima- og miljøteknologi, dyrevelfærd, bæredygtigt foder, avlsinitiativer og digitale løsninger. Det kan sikre bæredygtige råvarer, arbejdspladser, værdi, fødevareforsyningssikkerhed og eksport.

Bud på konkrete tiltag

- *Investeringer i stalde*
- *Bæredygtigt foder til landbruget*
- *Hurtig udrulning af klima- og miljøløsninger*
- *Datadrevne værktøjer*

Løsning: For at sikre bedre dyrevelfærd og bæredygtig vækst, er det nødvendigt at investere i forbedrede staldteknologier, håndtering af husdyrgødning og bæredygtige foderløsninger. Der skal yderligere skrues op for udviklingen af klimateknologier og -tiltag, så emission af metan og kvælstofudledning hurtigere reduceres. Indtægten fra husdyrafgiften skal tilbageføres til målrettede investeringer i klimateknologi, grønne tiltag og produktionsomstilling for de landbrugere, der bliver hårdest ramt af afgiften og har begrænset mulighed for at omstille sig hurtigt.

Planterige fødevarer og ingredienser

Udfordring: Danske virksomheder er allerede førende inden for plantebaserede ingredienser, og flere virksomheder udvikler plantebaserede løsninger. Men forbruget af plantebaserede alternativer er fortsat begrænset, og det samlede indtag af frugt og grønt er stagneret. Samtidig har dansk frugt- og grøntproduktion svært ved at konkurrere internationalt, hvor produktionen af konsumafgrøder på markerne begrænses af rammevilkår som pesticid -regulering, kvælstof og høje produktionsomkostninger.

Anbefaling: Styrk udvikling og produktion af planterige fødevarer og ingredienser. Det kan øge eksporten og styrke danskernes efterspørgsel efter planterige fødevarer.

Bud på konkrete tiltag

- *Nyt powerhouse for udvikling af plantebaserede fødevarer*
- *Hurtigere skalering af nye produkter*
- *Mere danskdyrket frugt og grønt*

Plantebaserede fødevarer omfatter alt fra frugt, grønt og kornprodukter til bælgfrugter og vegetabilske ingredienser fra kartofler, der indgår i fødevarer. Dertil kommer plantepaté og smørbart med planteolier, der fremstilles af planter, samt spiselige svampe, tang, alger og gavnlige mikroorganismer.

Løsning: Danske afgrøder, som dyrket frugt og grønt til hjemmemarkedet, skal styrkes. Dette gælder også markedstrækket efter plantebaserede og planterige fødevarer. Væksten kan fx ske ved øget afsætning til dansk detailhandel og offentlige måltider i kantiner og institutioner. For at produkterne lever op til forbrugernes forventning ift. pris, smag og sundhed mv., bør styrket forskning og udvikling i robotteknologi til brug i plantesektoren prioriteres.

Værdi i sidestrømme

Udfordring: Import af inputstoffer er en sårbarhed for fremtidig vækst. Denne sårbarhed tydeliggøres af krige i Mellemøsten og Ruslands invasion af Ukraine. Selvom importerede produkter ikke medregnes i det danske nationale klimaregnskab, udgør importen en væsentlig del af virksomhedernes klimaregnskab, ligesom vækst og forsyningssikkerhed kan svækkes grundet toldbarrierer og geopolitiske forstyrrelser.

Anbefaling: Investér hurtigt i produktion og raffinering af dansk biomasse til bl.a. biogas, gødning, protein og råmateriale til biosolutions. Det kan sænke sektorens sårbarhed over for usikre forsyningskæder og geopolitiske skift, og det kan forbedre dens klimaprofil og skabe nye arbejdspladser.

Bud på konkrete tiltag

- *Næringsstoffer til jordbruget*
- *Realisering af biogent stof*
- *Råmateriale til biosolutions*
- *Raffinering af græs*
- *Incitament til upcycling af nye fødevarer*

Rest- og sidestrømme (biomasse) i fødevareproduktionen skal udnyttes, så kulstof trækkes ud af biomassen og anvendes. Herved undgås en senere forrådnelse, hvor kulstof ender som skadelige emissioner i form af metan og CO_2. Det indfangede biogene kulstof anvendes til fødevarer, foder eller substitution af fossile råvarer.

Løsning: Danmark importerer ca. 900.000 tons fossilt baseret kunstgødning om året, en CO_2-udledning på 750.000 tons. Brugen kan reduceres ved at tildele kvælstofgødning præcist i forhold til hvilke planter, der har brug for gødning på hvilke tidspunkter, samt investeringer i grøn gødning og øget brug af biologisk gødning. Landbrugssektoren kan skabe værditilvækst ved at omdanne restprodukter til fødevarer, ingredienser og medicinske produkter. Yderligere er dyrkning af græs til proteinraffinering et oplagt erhvervsudviklingstiltag, da det kan bidrage til kulstoffangst og -lagring.

Biosolutions som vækstmotor

Udfordring: Biosolutions er en dansk styrkeposition med betydeligt vækstpotentiale, og det globale marked vokser hastigt. Men den internationale konkurrence på området er hård og tiltagende. Selvom Danmark og EU har udpeget bioteknologi som afgørende for fremtidens konkurrence -evne og sikkerhed, er der behov for at øge ambitions -niveauet. Særligt USA, Kina og Indien har ambitioner om at blive verdensledende inden for biosolutions og investerer massivt i forskning, udvikling og infrastruktur. Dertil kommer kortere og mindre komplekse godkendelsesprocesser i disse lande end i EU.

Anbefaling: Etablér hurtigt infrastruktur til storskala demonstration og skalering, sikr stærke finansierings -muligheder samt konkurrencedygtige godkendelses -processer med henblik på at fordoble beskæftigelse frem mod 2035 og positionere Danmark som spydspids i Europa for skalering af biosolutions.

Biosolutions er bioteknologisk udviklede produkter og løsninger, hvor mikroorganismer som bakterier, svampe, mikroalger og gær anvendes til at producere funktionelle komponenter via bl.a. fermentering og bioraffinering. Ved at opskalere naturens egne processer skaber biosolutios bæredygtige muligheder til industriel produktion.

Bud på konkrete tiltag

- *Test- og demonstrations -faciliteter til alle modningsstadier*
- *Etablering af biofabrikker*
- *Tilstrækkelig finansiering*
- *Ny Biosolutions myndigheds -indgang*

Løsning: Danmark står allerede stærkt forskningsmæssigt og industrielt, når det kommer til den skalerbare præcisionsfermentering. Derfor skal Danmark og EU hurtigt modarbejde vækstbarriererne, så vores markedsposition kan styrkes, og vi ikke sakker bagud i det globale kapløb. Derfor kræves der større og mere langsigtede investeringer, såvel som der er behov for, at EU forkorter godkendelsestider og komplekse reguleringer.

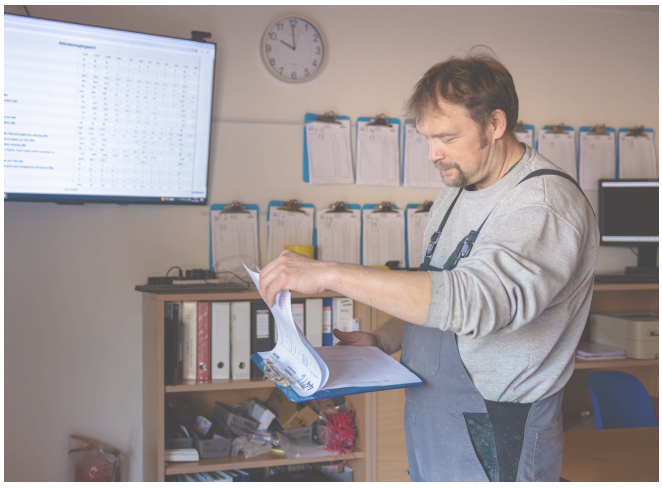
Lettere markedsadgang og færre byrder

Udfordring: Danske virksomheder er udfordret af tunge regler, høje gebyrer og lange sagsbehandlingstider, når det kommer til at udvikle og afsætte innovative teknologier og varer. Det svækker vores konkurrenceevne globalt, da mange virksomheder bruger både tid og penge på omfattende kontrolkrav i stedet for innovation og udvikling.

Anbefaling: Gør regler enklere, sagsgange kortere og gebyrer lavere i både Danmark og EU. Det kan give virksomheder hurtigere og bedre adgang til danske, europæiske og globale markeder.

Bud på konkrete tiltag

- *En mere målrettet, digitaliseret og mindre gebyrtung fødevarekontrol*
- *Sikre 'level of playing field' i EU, så dansk konkurrenceevne øges*
- *Mere effektiv sagsbehandling*

Løsning: Der er vækstpotentiale i at implementere lettere lovgivning og fjerne unødigt tunge regulatoriske barrierer og processer. En målrettet indsats vil kunne styrke danske virksomheders internationale styrkeposition inden for fødevareteknologier, bæredygtige løsninger og grøn innovation. Yderligere vil en mere digital og mindre gebyrtung kontrol bidrage til et mere effektivt kontrolsystem og mindske administrative og økonomiske omkostninger for erhvervet, såvel som en optimeret sagsbehandlingsproces kan skabe bedre rammer for investeringer i bæredygtige plantebaserede og animalske produktioner. Afslutningsvis bør der sikres mere lige konkurrence i EU, så danske virksomheder har samme krav og processer som udenlandske konkurrenter.

Global grøn vækst

Udfordring: Der er et stigende globalt fokus på, at landbrugs- og fødevareproduktionen udvikles på en måde, der respekterer jordens bæreevne og bidrager til at reducere klimabelastningen. Her er danske virksomheder førende. Den forventede globale efterspørgsel efter fødevarer og produktionsteknologier rummer store vækstmuligheder. Den geopolitiske situation betyder dog, at markeder i stigende grad lukker sig om sig selv, og at den frie konkurrence er under stort pres. Virksomhederne oplever i stigende grad ustabilitet og tekniske barrierer, når de skal fastholde deres markedsadgang og ind på nye markeder, hvilket øger behovet for myndighedsunder -støttelse og økonomisk diplomati. Ikke mindst hos SMV'er, hvor tid og ressourcer ofte er begrænsede.

Anbefaling: Hjælp sektoren mere med at bane vejen for danske styrkepositioner. Realisering af uudnyttede potentialer kan øge eksporten på både nær- og fjernmarkeder.

Bud på konkrete tiltag

- *En stærk myndighedsindsats*
- *En løftestang til danske SMV'er for at lette adgangen til internationale markeder*
- *En opdateret markedsføring af Danmark som fremtidens fødevarenation*

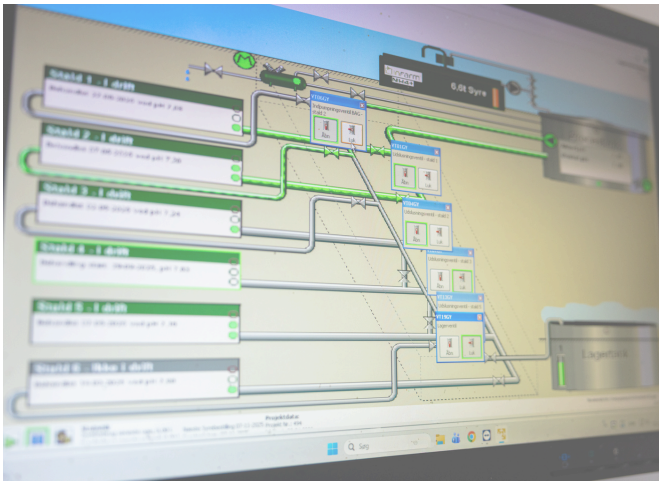
Løsning: Nye handelsaftaler mellem EU og Indien, Japan, Australien og Sydamerika udgør store potentialer for øget eksport. Skal potentialet indfris, skal danske virksomheder have adgang til eksport og til at afsætte efterspurgte varer og løsninger til en konkurrencedygtig pris. Der skal desuden arbejdes for, at EU fortsat prioriterer fødevaresektoren, herunder biosolutions, i handelsrelationer med tredjelande.

Vækst via viden

Udfordring: Branchen er præget af betydeligt frafald blandt ansatte og af faldende beskæftigelse. Halvdelen af nyuddannede landbrugere forlader branchen efter syv år, og beskæftigelsen i fødevareklyngen er siden 2020 faldet med ca. 5.000 personer – bl.a. som følge af slagterilukninger og overgang til andre erhverv. Samtidig er gennemsnitsalderen for selvstændige landbrugere ca. 58 år og stigende, så store dele af sektoren står over for omfattende generationsskifter. Gennemsnitsalderen i industrien er også høj.

Anbefaling: Giv sektoren bedre vilkår for generationsskifte og for at tiltrække og fastholde medarbejdere. Det kan styrke og opbygge de kompetencer, der skal tiltrække omstilling, innovation, vækst og arbejdspladser.

Bud på konkrete tiltag

- *Styrket kommunikations- og rekrutteringsindsats*
- *Løft af ufaglærte i fødevareindustrien*
- *Modernisering af ungdoms- og erhvervsuddannelser til den grønne omstilling*

Løsning: Landbrugs- og fødevaresektoren skal være en attraktiv branche at arbejde i med tydelige karriereveje og udviklingsmuligheder. Det vil gavne fastholdelsen og tiltrække nye og unge mennesker til sektoren. Derudover bør rekrutteringen til de erhvervsfaglige og de videregående uddannelser styrkes, da de udgør fundamentet for hele sektoren – ikke mindst for det hastigt voksende biosolutionsområde. Det er afgørende for Danmarks konkurrenceevne og vil gavne et
mere robust og fremtidssikret landbrugs- og fødevareerhverv.